

به نام خداوند جان و خرد

سوالات درس به درس

فارسی دوازدهم در امتحانات نهایی

با پاسخ تشریحی

شامل قلمرو های زبانی ، ادبی و فکری

(۱) معنی جملات و ابیات مهم

(۲) سوالات دستور زبان

(۳) آرایه های ادبی

(۴) درک مطلب و خود آزمایی

تهیه و تنظیم : **غلامرضا بیژنی**

	درس یک : شکر نعمت
۱	معنی
۲	فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده. جواب: به باد صبا امر فرموده همچون کسی که فرش‌ها را پهن می‌کند، بر روی زمین سبزه و گیاهان برویاند.
۳	پرده‌ی ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه‌ی روزی به خطای منکر نبرد. آبروی بندگان را با وجود گنهکاری آنان نمی‌ریزد و روزی مقرر آن‌ها را با وجود خطاکار بودنشان قطع نمی‌کند.
۴	و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته. جواب: هسته‌ی خرمایی با توجه و عنایت خداوند به نخلی بلند تبدیل می‌شود.
۵	منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت. جواب: سپاس مخصوص خداوندی است که اطاعت از فرامینش سبب نزدیکی به او می‌شود و شکر گذارش موجب فراوانی نعمت می‌گردد.
۶	عصاره‌ی ناکی به قدرت او شهد فایق شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته. جواب: آب انگور به سبب قدرت خداوند شیرینی برگزیده‌ای گشته‌است و هسته‌ی خرمایی با توجه و عنایت خداوند به نخلی بلند تبدیل می‌شود.
۷	درختان را به خلعت نوروزی قبای سبز ورق در بر گرفته. جواب: به عنوان لباس عید نوروز بر تن درختان پوششی از برگ‌های سبز پوشانده است.
۸	یکی از صاحب دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود. جواب: یکی از عارفان در حالت تأمل و تفکر عارفانه فرورفته بود.
۹	هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است. و چون بر می‌آید مفرح ذات جواب: هر نفسی که می‌کشیم موجب ادامه‌ی زندگی می‌شود و چون بازدم انجام می‌شود موجب نشاط جان آدمی می‌شود.
۱۰	دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیورده. جواب: به ابرهای بهاری چون دایه‌ای دستور داده است تا گیاهان را بر روی زمین با باران خود پرورش دهد.
۱۱	به خاطر داشتیم که چون به درخت گل رسم دامنی پرکنم هدیه‌ی اصحاب را. جواب: در ذهنم بود چون به عرفان و معارف الهی رسیدم از آن‌ها برای دوستان هدیه بیاورم؟
۱۲	بوی گلچن مست گرد که دامنم از دست برفت بوی معارف الهی چنان مرا شیفته کرد که از خود بی‌خود شدم و همه چیز را فراموش کردم.
۱۳	عاکفان کعبه‌ی جلالش به تقصیر عبادت معترف. جواب: عابدان حقیقی درگاه خداوند به کوتاهی کردن در عبادت اعتراف می‌کنند.
۱۴	واصفان حیل‌های جمالش در بحر مکاشفت مستغرق شده بودند. جواب: عرفان و وصف کنندگان زیبایی خداوند در اندیشه‌ی پی بردن به حقایق پروردگار فرورفته بودند.
۱۵	اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع گلاه شکوفه بر سر نهاده است. جواب: با آمدن فصل بهار شاخه‌های درختان پر از شکوفه شده‌اند.
۱۶	همه درگاه تو جویم، همه از فضل تو بویم : تنها به سوی تو رو می‌کنم و به سبب لطف و کرم تو در پویه و تلاشم.

۱۷	همه از فضل تو پویم: به سبب لطف و کرم تو در پویه و تلاش هستم.
۱۸	همه بیشی تو بگاهی همه کمی تو فرازی: همه کم و زیاد شدن ها به دست توست
۱۹	درک مطلب و خودآزمایی در بیت زیر منظور از «تقصیر» چیست؟ «بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد» جواب: کوتاهی کردن در عبادت و انجام گناه
۲۰	در عبارت زیر سعدی به کدام صفات خداوند اشاره می کند؟ «خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده. پردهی ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد.» جواب: رزاق بودن - ستار العیوب بودن
۲۱	با توجه به عبارت «وظیفه‌ی روزی به خطای منکر نبرد.» الف) عبارت به کدام صفت خداوند اشاره دارد؟ ب) منظور از «وظیفه‌ی روزی» چیست؟ جواب: الف) رزاق بودن خدا / ب) روزی مقرر و تعیین شده
۲۲	در عبارت «پرده‌ی ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه‌ی روزی به خطای منکر نبرد» بر کدام صفات خداوند تأکید شده است؟ جواب: رزاق بودن - ستار العیوب بودن
۲۳	بیت «گفتم این شرط آدمیت نیست مرغ تسبیح گوی و من خاموش» با کدام یک از آیات زیر ارتباط معنایی دارد؟ الف) اگر کسی وصف او ز من پرسد بی دل از بی نشان چه گوید باز؟ ب) همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری جواب: گزینه‌ی «ب»
۲۴	در عبارت زیر بر چه صفاتی از خداوند تأکید شده است؟ «پرده‌ی ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه‌ی روزی به خطای منکر نبرد» جواب: ۱- ستار العیوب ۲- رزاقیت خداوند
۲۵	منظور از «درخت گل» در عبارت زیر چیست؟ گفت: «به خاطر داشتم که چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیه‌ی اصحاب را» جواب: جلوه‌ای از جمال حق - حالات عرفانی و معنوی
۲۶	در بیت زیر مراد از «مرغ سحر» و «پروانه» چیست؟ «ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد» جواب: مرغ سحر: کسی که در راه حق ادعای عشق و عاشقی می کند. پروانه: عاشق واقعی راه حق
۲۷	در عبارت: «فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده» مقصود از «فرش زمردین» چیست؟ جواب: سبزه‌ها و گیاهان
۲۸	در عبارت «عاکفان کعبه‌ی جلالش به تقصیر عبادت معترف که: ما عبداک حق عبادتک»، عاکفان به چه امری اعتراف دارند؟ چرا؟ جواب: به کوتاهی در عبادت خداوند اعتراف می کنند. چون معتقدند خداوند را آن گونه که شایسته است عبادت نکرده‌اند.
۲۹	کدام گزینه مفهوم بیت: «ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد» را بیان می کند؟ الف) بیان عشق و شیدایی / ب) پاک باختگی و بی ادعایی / ج) اتحاد و همپاری جواب: گزینه‌ی «ب»

۳۰	در عبارت «تخم خرمايي به تربيتش نخل باسق گشته» الف) منظور از تربيت چيست؟ جواب: الف) مورد عنايت و توجه بودن ب) مرجع ضمير «ش» به چه كسي بر ميگردد؟ ب) خداوند
۳۱	با توجه به عبارت «به خاطر داشتم كه چون به درخت گل رسم، دامني پر كنم هديه‌ي اصحاب را، چون برسيدم بوي گل چنان مست كرد كه دامنم از دست يرفت.» الف) «به درخت گل برسيدم» بيانگر کدام حال عرفاني است؟ ب) «دامنم از دست يرفت» كنايه از چيست؟ جواب: الف) مرحله‌ي وصال و رسيدن به حق ب) كنايه از خود بي خود شدن كه بيانگر مقام فناي في الله مي باشد.
۳۲	كدام گزينه با مفهوم بيت: «اي مرغ سحر عشق ز پروانه بياموز / كان سوخته را جان شد و آواز نيامد» ارتباط معنائي دارد؟ الف) آن كه شد هم بي خير هم بي اثر از ميان جمله او دارد خبير ب) سحر با باد مي گفتم حديث آرزومندي خطاب آمد كه واثق شو به الطاف خداوندي جواب: گزينه‌ي «الف»
۳۳	مفهوم قسمت مشخص شده در بيت «گر كسي وصف او ز من پرسد بي دل از بي نشان چه گويد باز» را بنويسيد؟ پاسخ: تاكيد بر عجز و ناتواني شاعر از شناخت خدا
۳۴	مفهوم مصراع «همه بيشي تو بگاهي همه كمّي تو فزايي» چيست؟ همه ي كم و زياد شدن ها به دست توست
۳۵	مفهوم آيه ي «تعزّ من تشاء و تذلل من تشاء» در کدام بيت آمده است؟ الف. همه غيبي تو بداني ، همه عيبي تو پوشي همه بيشي تو بگاهي ، همه كمّي تو فزايي. ب. همه عزّي و جلالي همه علمي و يقيني همه نوري و سروري همه جودي و جزايي. پاسخ: الف
۳۶	آريه هاي اربي يك آريه‌ي سجع در عبارت مقابل بيايد. «هر نفسي كه فرو مي رود ممد حيات است و چون بر مي آيد مفرح ذات.» جواب: «فرو مي رود و بر مي آيد» يا «حيات و ذات» - در بيت زير، دو آريه‌ي ادبي مشخص كنيد. چه غم ديوار امت را كه دارد چون تو پشتيبان؟ چه باك از موج بحر آن را كه باشد نوح كشتيان جواب: تلميح؛ جناس؛ مراعات نظير؛ تشبيه